

Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών ...ταξίδι στο χρόνο

Αικατερίνη Κούρου

Προϊσταμένη Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών

Κυρίες και κύριοι Καλησπέρα σας.

Κατ' αρχήν θέλω να ευχαριστήσω την οργανωτική επιτροπή για την τιμή που έκανε και την ευκαιρία που έδωσε στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών να ξετυλίξει την ιστορία της σε αυτό εδώ το Διεθνές Συνέδριο.

Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτες ζυμώσεις για τη Δημιουργία Δημόσιας Βιβλιοθήκης στην Πάτρα καταγράφονται στον τοπικό τύπο από το 1842. Δημοσιεύματα στις εφημερίδες «Μίνως», «Νεολόγος» και «Πελοπόννησος» αναδεικνύουν την απαίτηση των δημοτών για την ανάγκη ίδρυσης Βιβλιοθήκης.

Μισό και πλέον αιώνα μετά, επί Δημάρχου Δημητρίου Βότση, τον Ιανουάριο του 1908 αποφασίστηκε η ίδρυση της πρώτης Δημοτικής Βιβλιοθήκης στην Πάτρα με πυρήνα τη δωρηθείσα Βιβλιοθήκη της Βιοτεχνικής Σχολής, η οποία είχε κλείσει.

Αρχικά η Βιβλιοθήκη στεγάστηκε σε ακίνητο, ιδιοκτησίας του Πτωχοκομείου Πατρών, επί της οδού Γούναρη και Καραϊσκάκη και στις 28 Ιουνίου 1910 τελέστηκαν με λαμπρότητα τα εγκαίνια παρουσία πολλών διακεκριμένων προσωπικοτήτων. με κεντρικό ομιλητή τον επιφανή καθηγητή Σπυρίδωνα Λάμπρου.

Οι πολιτικές διακυμάνσεις των επόμενων ετών και κατ' επέκταση οι επιπτώσεις τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της πόλης ματαίωσαν κάθε προσπάθεια ανασυγκρότησης της Βιβλιοθήκης με αποτέλεσμα να παραμεληθεί και να οδηγηθεί στην παύση της λειτουργίας της το 1926.

Λίγα χρόνια μετά, επί Δημαρχίας Ιωάννου Βλάχου, ετέθη ο θεμέλιος λίθος για την ανέγερση του σημερινού διώροφου κτιρίου, σύμφωνα με τα σχέδια του αρχιτέκτονα Καραντινού.

Παράλληλα η συλλογή της βιβλιοθήκης μεταφέρθηκε στην οικία Καραμανδάνη όπου λειτούργησε για μια περίπου δεκαετία έχοντας στη συλλογή της 18.200 τόμους.

Η περιπέτεια της στέγασης της Βιβλιοθήκης έληξε τον Ιούλιο του 1955 επί Δημάρχου Βασιλείου Ρούφου, καθώς έγινε η μεταφορά των βιβλίων στο νέο κτίτιο το οποίο εγκαινιάστηκε στις 20 Μαΐου 1957 και στο οποίο στεγάζεται μέχρι σήμερα.

Το 2010 η Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών γιόρτασε με τιμές τα 100 χρόνια από την ίδρυσή της με πλήθος εκδηλώσεων με επίκεντρο το βιβλίο με την υποστήριξη της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και με τη συμμετοχή πολλών επιφανών προσκεκλημένων.

Το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει τη λειτουργία της βιβλιοθήκης θεσπίστηκε το 1945 όταν με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Πατρών κατέστη αυτοτελές Νομικό Πρόσωπο και με βάση αυτό λειτούργησε έως το 2010. Στη συνέχεια, σύμφωνα με τη νέα αρχιτεκτονική της τοπικής αυτοδιοίκησης –Πρόγραμμα Καλλικράτης, συγχωνεύτηκε με το Δημοτικό Ωδείο, τη Δημοτική Μουσική και το Πνευματικό Καλλιτεχνικό Κέντρο αποτελώντας το νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Δημοτική Βιβλιοθήκη – Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Πατρών».

Οι συλλογές της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών

Η Βιβλιοθήκη, κατά τη διάρκεια της μακράς πορείας της υπήρξε το αποθετήριο της πνευματικής κληρονομιάς της πόλης των Πατρών αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Στους περισσότερους από 200.000 τόμους βιβλίων που έχει στην συλλογή της, αποτυπώνεται η ιστορική, οικονομική και κοινωνική ζωή της πόλης κατά το πέρασμα των αιώνων.

Εξέχουσες προσωπικότητες, όπως ο Δημήτριος Γούναρης, ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος, ο Θάνος Βουρλούμης, οι Αδελφοί Κόλλα, ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ο Επαμεινώνδας Θωμόπουλος αλλά και απλοί πολίτες, τότε και τώρα, δώριζαν και δωρίζουν τις πολύτιμες συλλογές τους στη Βιβλιοθήκη με την προσδοκία να αποτελέσουν το εφαλτήριο της γνώσης, της παιδείας και γενικότερα της πνευματικής και καλλιτεχνικής αναζήτησης.

Το υλικό της βιβλιοθήκης κατανέμεται σε δύο βασικές συλλογές:

- Στην παλαιά συλλογή η οποία περιλαμβάνει:
  1. Πολύτιμα βιβλία Ελλήνων και Ξένων συγγραφέων
  2. Σπάνια βιβλία της τοπικής συλλογής, Εφημερίδες και περιοδικά (Φορολογούμενος, Νεολόγος,)
  3. Ιστορικά αρχεία βιβλιακού και φωτογραφικού υλικού
  4. Γκραβούρες
  5. Χαρακτικά,
  6. Γλυπτά
  7. Πίνακες ζωγραφικής, και
  8. Σχέδια Δημοτικής βιβλιοθήκης και Θεάτρου Απόλλωνα

- Και στη νέα συλλογή η οποία επικεντρώνεται σε σύγχρονα αποκτήματα και κυρίως βιβλία τα οποία επιλέγονται με προσοχή ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των χρηστών της.

Εκδοτική Παραγωγή

Η Βιβλιοθήκη στα χρόνια της λειτουργίας της ποτέ δεν σταμάτησε να αφουγκράζεται τον παλμό της ιστορίας και της καθημερινότητας της τοπικής κοινωνίας και για το λόγο αυτό ξεκίνησε την εκδοτική της παραγωγή με «Το λιμάνι της Πάτρας στο γύρισμα του 19ου αιώνα, με βάση τα αρχεία Μανιάκ» το 2007, Το τρίτομο έργο «Η Πατραϊκή Δημαρχία ..., από τα σωζόμενα πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου», Το Χρονικό της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών 1910-2010» κ.ά.

Νέες Τεχνολογίες

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα των νέων τεχνολογιών, προκαλούν μια κοσμογονική αλλαγή στο πολιτισμικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα να καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να επαναπροσδιορίσουν οι βιβλιοθήκες το ρόλο τους. Ο ολοένα αυξανόμενος όγκος των πληροφοριών και των πολιτιστικών αγαθών ο οποίος διατίθεται σε δίκτυα ή σε άλλη ψηφιακή μορφή, εδραιώνουν ένα νέο status quo και εναπόκειται στις βιβλιοθήκες να παράξουν υπηρεσίες οργάνωσης, διάσωσης, διασφάλισης και διευκόλυνσης της πρόσβασης στη γνώση μέσα στο διαφοροποιημένο και ανταγωνιστικό σύγχρονο περιβάλλον.

Υπό το πρίσμα αυτό, από το 1992 ξεκίνησε η πληροφοριακή αναβάθμιση της βιβλιοθήκης καθώς:

- Εγκαταστάθηκε σύστημα αυτοματισμού της Βιβλιοθήκης σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης για τη διαχείριση των βιβλιογραφικών δεδομένων, του δανειστικού συστήματος, τη δημιουργία στατιστικών δεδομένων και την on-line αναζήτηση στον κατάλογό της.
- από το 2007, η Βιβλιογραφική βάση δεδομένων προβάλλεται on-line, μέσω της Πληροφοριακής πλατφόρμας ΑΡΓΩ, σε ένα περιβάλλον ανοικτής πρόσβασης στους πολίτες.
- δείχνοντας ιδιαίτερη ευαισθησία στα άτομα με αναπηρία, δημιούργησε τις κατάλληλες υποδομές -τεχνολογικές και κτιριακές- για την απρόσκοπτη πρόσβασή τους στο υλικό της και στους χώρους της.
- Από το 2011 παρέχεται δωρεάν στους αναγνώστες/χρήστες η δυνατότητα πρόσβασης στο internet .

- Το 2012 δημιούργησε την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης παρέχοντας ενημέρωση στο κοινό για τις υπηρεσίες της, αλλά και προτείνοντας ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης σε φοιτητές και ερευνητές.
- Σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πατρών δημιουργήθηκε η ψηφιακή πλατφόρμα Δανηλίδα η οποία περιέχει ημερολόγια και περιοδικά από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης.

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Μέχρι τα τέλη του 2011, η Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών ακολούθησε το παραδοσιακό μοντέλο επαφής με το κοινό. Επικεντρώθηκε κυρίως στην εξυπηρέτηση του αναγνώστη μέσω της πλούσιας συλλογής της τόσο σε αναδρομική όσο και σε τρέχουσα βιβλιογραφία. Όλα αυτά τα χρόνια πλήθος αναγνωστών περιδιάβαινε τα ράφια με τα βιβλία της, άλλοτε εντυφώνοντας στα άδυτα των ιστορικών ντοκουμέντων, άλλοτε αναζητώντας την κοινωνική επαφή ή την ηδονή της ανάγνωσης και άλλοτε επιδιώκοντας το γαλήνιο και σιωπηλό περιβάλλον της.

Όμως, αξίζει να επισημανθεί ότι πάντοτε υπήρχε διάχυτη η έγνοια για το πώς η βιβλιοθήκη θα χαράξει νέες κατευθύνσεις και πως θα δημιουργήσει γέφυρες επικοινωνίας με τους τοπικούς φορείς και την εκπαιδευτική κοινότητα, χωρίς ωστόσο να έχει ωριμάσει η ιδέα, καθώς έλειπε η τεχνογνωσία. Ορισμένες μικρής διάρκειας συνεργασίες δεν ήταν σε θέση να αναπληρώσουν ένα μεγάλο κενό, όσον αφορά στην επαφή της κυρίως με τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το έναυσμα δόθηκε με τη συμμετοχή της βιβλιοθήκης στην Καλοκαιρινή Εκστρατεία ανάγνωσης, καινοτομίας και δημιουργικότητας η οποία οργανώθηκε από την Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Future library. Οι υπάλληλοι παρακολούθησαν βιωματικά σεμινάρια για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων για παιδιά έως 12 ετών, καθώς και για την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ βιβλιοθήκης, εκπαιδευτικής κοινότητας και τοπικών φορέων.

Σύντομα η σύλληψη της ιδέας αυτής μετουσιώθηκε σε πράξη και από το Καλοκαίρι του 2012 αναπτύξαμε συνεργασίες και επαφές με τους τοπικούς φορείς και τα Σχολεία, προσελκύοντας με τον τρόπο αυτό νέες ομάδες επισκεπτών στη Βιβλιοθήκη. Αρωγός στην προσπάθειά μας αυτή στάθηκε ο ζήλος και ο ενθουσιασμός δεκάδων εθελοντών οι οποίοι υποστήριξαν τις δράσεις μας.

Παράλληλα οι επισκέψεις των μαθητών στη Βιβλιοθήκη πήραν το χαρακτήρα της δραστηρικής ξενάγησης και τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχεδιάστηκαν με στόχο την απόκτηση βιωματικών εμπειριών. Η Βιβλιοθήκη αποτέλεσε το μαγικό χώρο των κρυμμένων θησαυρών

τους οποίους, με την καθοδήγηση του προσωπικού, οι μαθητές καλούνταν να ανακαλύψουν σε βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά και εκπαιδευτικά παιχνίδια.

Αποτελέσματα των δράσεων

Αποτέλεσμα των παραπάνω και ενώ θα περίμενε κανείς η χρήση των νέων τεχνολογιών να ανακόψει την επισκεψιμότητα του κοινού, τόσο η Κεντρική Βιβλιοθήκη όσο και το Παράρτημα στην περιοχή των Προσφυγικών, έγιναν πόλοι έλξης μαθητών, φοιτητών, ερευνητών αλλά και απλών πολιτών.

Παράλληλα οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης οδήγησαν πολλούς συμπολίτες μας να αναζητήσουν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης αυξάνοντας έτσι τη φήμη της και την αξιοπιστία της.

Ο αριθμός των εγγεγραμμένων μελών ξεπέρασε τις 19.000 και η χρήση του υλικού είτε με τη μορφή δανεισμού είτε με την επιτόπια χρήση ανήλθε σε περισσότερα από 90.000 τεκμήρια.

Κάθε χρόνο επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη πάνω 4.500 μαθητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων.

Οι δραστηριότητες φιλαναγνωσίας για παιδιά καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ξεπερνούν τις 1200 συμμετοχές.

Η κατακόρυφη αύξηση του αναγνωστικού κοινού μας οδήγησε στην επέκταση των ωρών λειτουργίας της Βιβλιοθήκης με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτησή του.

Επίσης ενισχύθηκαν οι συνεργασίες με τους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς, συγγραφείς και εκδότες με σκοπό την παρουσίαση βιβλίων, διαλέξεων και εκθέσεων αρχαιακών συλλογών.

Μελλοντικός προγραμματισμός και σχεδιασμός

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών, λόγω της παλαιότητας και της ιστορικότητάς της αποτελεί σημείο αναφοράς τόσο για τους Πατρινοί, όσο και για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής.

Όραμά της είναι να καταστεί κέντρο πολιτισμού με σκοπό τη διαχείριση και διαμοίραση όλου του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής

Η αποστολή της επικεντρώνονται στην εξυπηρέτηση του αναγνώστη όπου και αν βρίσκεται αναπτύσσοντας τις κατάλληλες υπηρεσίες και υποδομές προς επίτευξη του σκοπού αυτού.

Για το λόγο τούτο στο μελλοντικό προγραμματισμό και σχεδιασμό της Βιβλιοθήκης προτείνεται να συμπεριληφθούν :

- Στελέχωση των υπηρεσιών της με μόνιμο και εξειδικευμένο προσωπικό καθώς σύμφωνα με την έκθεση του 1998 της Επιτροπής Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας

και Μέσων Ενημέρωσης του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου « οι επαγγελματίες βιβλιοθηκάριοι διαθέτουν μοναδικές ικανότητες στη διαχείριση και την επεξεργασία των πληροφοριών, ικανότητες οι οποίες δίνουν σε ολόκληρο το κοινό τη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία και αξιοποίησής της, γεγονός που είναι ολοένα και πιο σημαντικό στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας και των τεχνολογιών της πληροφόρησης»

- Ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς, περιφερειακούς και εθνικούς φορείς για την προώθηση νέων καινοτόμων και δημιουργικών δράσεων.
- Συμμετοχή σε συνεργατικά δίκτυα βιβλιοθηκών και την δημιουργία εργαλείων με σκοπό τη διευκόλυνση στην πρόσβαση του ψηφιακού περιεχομένου ή στην αναζήτηση βιβλιογραφικού υλικού.
- Δικτύωση και συνεργασίες με άλλες βιβλιοθήκες με στόχο την παροχή γνώσης και πολιτιστικού υλικού.
- Δημιουργία Σύγχρονης Παιδικής και Εφηβικής Βιβλιοθήκης απόρροια της ευρείας απήχησης των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- Αναζήτηση και εξασφάλιση πόρων για την ανακαίνιση και τον εκσυγχρονισμό των κτηριακών και πληροφοριακών υποδομών Βιβλιοθήκης.
- Οργάνωση, στελέχωση και λειτουργία περιφερειακών παραρτημάτων, τα οποία θα αποτελέσουν μικρές οάσεις γνώσης και ψυχαγωγίας για τους απομακρυσμένους από το κέντρο δημότες.
- Ψηφιακή αποτύπωση του θησαυρού της Βιβλιοθήκης με σκοπό τη διατήρηση, και την προβολή του.
- Δημιουργία τμήματος διάγνωσης και συντήρησης χαρτώου αρχειακού υλικού.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας